

To nasz świat. Geografia 5

PROPOZYCJE METOD OCENIANIA

Głównym celem oceniania jest udzielenie informacji uczniowi i jego opiekunom, na ile opanował stawiane przez podstawę programową wymagania. Ocena musi być dostosowana do możliwości ucznia, obejmować nie tylko efekt końcowy, ale wysiłek, jaki uczeń włożył w przygotowanie się do zajęć. Jest to szczególnie istotne w szkole podstawowej, gdzie uczeń dopiero poznaje swoje możliwości, uczy się planować swoją naukę i brać za nią odpowiedzialność. Biorąc to wszystko pod uwagę, nauczyciel ocenia ucznia z nastawieniem na jego dobro. Kieruje się przy tym kategoriami ustalonych wymagań. W każdej formie sprawdzania wiedzy powinno się stosować przyjęte zasady, które będą dla ucznia jednoznaczne.

Poniżej znajduje się opis treści nauczania wraz z wymaganiami podzielonymi na: konieczne, podstawowe, rozszerzające i dopełniające.

Klasa V

ZAGADNIENIA	TREŚCI	SZCZEGÓŁOWE CELE EDUKACYJNE			
		WYMAGANIA KONIECZNE UCZEŃ:	WYMAGANIA PODSTAWOWE UCZEŃ:	WYMAGANIA ROZSZERZAJĄCE UCZEŃ:	WYMAGANIA DOPEŁNIAJĄCE UCZEŃ:
GEOGRAFIA JAKO NAUKA					
GEOGRAFIA JAKO NAUKA	- geografia jako nauka - źródła informacji geograficznej - główne i pośrednie kierunki świata	- wyjaśnia, czym zajmuje się geografia - wymienia główne kierunki świata - wymienia źródła wiedzy geograficznej	wymienia główne i pośrednie kierunki świata w języku polskim i skróty w języku angielskim	- znajduje korelację pomiędzy geografią a innymi dziedzinami wiedzy - stosuje główne i pośrednie kierunki świata do opisu położenia względem innych obiektów	potrafi korzystać z różnych źródeł informacji geograficznej w celu uzyskania informacji
LĄDY i OCEANY					
LĄDY i OCEANY NA ZIEMI	- Ziemia jako planeta w Układzie Słonecznym - kształt Ziemi - siatka geograficzna - cechy południków i równoleżników	- wskazuje na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk 0° i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe - wskazuje i nazywa kontynenty i oceany na globusie i mapie	- podaje wartości charakterystycznych równoleżników (równik, zwrotniki, koła podbiegunowe) - podaje cechy południków i równoleżników	- porównuje siatkę geograficzną i kartograficzną - porównuje południki i równoleżniki	- omawia położenie Ziemi w Układzie Słonecznym - potrafi określić położenie wybranego punktu na Ziemi względem charakterystycznych równoleżników i południka 0°

	rozmieszczenie kontynentów i oceanów na Ziemi	- świata - określa położenie kontynentów i oceanów względem półkul Ziemi			
WIELKIE ODKRYCIA GEOGRAFICZNE	wielkie odkrycia geograficzne	wskazuje kontynenty i oceany na trasach wypraw geograficznych K. Kolumba, V. da Gamy i F. Magellana	omawia przyczyny i znaczenie wielkich wypraw geograficznych	omawia skutki wielkich odkryć geograficznych	omawia przebieg wpraw wybranych podróżników

MAPA					
MAPA i JEJ ELEMENTY	- mapa i jej elementy - różnica między planem a mapą - rodzaje map - pojęcia: mapa, wysokość, skala mapy	- wyjaśnia pojęcie mapa, wymienia jej elementy - korzysta z legendy mapy w celu pozyskania informacji - rozdziela rodzaje map - podaje przykłady map tematycznych, - podaje różnice między mapą papierową i cyfrową	- wyszukuje w atlasie różne przykłady map tematycznych - wyjaśnia, jak wykorzystywać mapę w zależności od jej rodzaju	proponuje trasę wycieczki z uwzględnieniem informacji zawartych na mapie	- potrafi zorientować mapę w terenie - posługuje się planem miasta i mapą turystyczną w terenie
SKALA MAPY i PLANU	skala mapy	- odczytuje skalę mapy - stosuje skalę mapy do odczytu odległości na mapie	oblicza odległości w linii prostej na mapie za pomocą skali	oblicza długości trasy złożonej z kilku prostych odcinków	
UKSZTAŁTOWANIE TERENU	pojęcia wysokość bezwzględna i względna, poziomice, rysunek poziomicowy	- wyjaśnia pojęcia wysokość bezwzględna i względna, poziomice - odczytuje wysokości bezwzględne z mapy - posługuje się rysunkiem poziomicowym - rozpoznaje na mapie formy	oblicza wysokość względną, korzystając z poziomicy na mapie	rozpoznaje w terenie elementy krajobrazu widoczne na mapie	dokonyuje obserwacji i pomiarów w najbliższej okolicy szkoły

		wypukłe i wklęsłe			
KRAJOBRAZ OCHRONA PRZYRODY	• pojęcia krajobraz, mapa krajobrazowa, krajobraz antropogeniczny • sposoby ochrony przyrody	• wyjaśnia pojęcie krajobraz i wyróżnia jego rodzaje • podaje nazwy barw stosowanych na mapach ogólnogeograficzna • wymienia pasy krajobrazowe Polski	• posługuje się mapą ogólnogeograficzną i krajobrazową • wyszukuje i przedstawia informacje na temat form ochrony przyrody w Polsce	• rozpoznaje na mapie składniki krajobrazu • omawia sposoby ochrony przyrody w Polsce • omawia formy ochrony przyrody w Polsce	• omawia zróżnicowanie krajobrazowe Polski • wyjaśnia, dlaczego należy chronić przyrodę • wskazuje na mapie i omawia różne formy ochrony przyrody w Polsce w tym parki narodowe

KRAJOBRAZY POLSKI					
KRAINY GEOGRA- FICZNE w POLSCE KRAJOBRAZY NATURALNE i ANTROPOGE- NICZNE	• krainy geograficzne w Polsce • cechy poszczególnych pasów krajobrazowych • dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe w Polsce • krajobrazy naturalne i antropogeniczne • krajobraz wielkomiejski	• wskazuje na mapie krainy geograficzne w Polsce (Pobrzeże Słowińskie, Pojezierze Mazurskie, Nizina Mazowiecka, Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, Wyżyna Lubelska, Wyżyna Śląska, Tatry) • rozpoznaje na filmach i ilustracjach krajobrazy w Polsce • wymienia gatunki roślin i zwierząt występujące w danym krajobrazie • wskazuje na mapie obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w Polsce • wyjaśnia różnice między krajobrazem naturalnym i antropogenicznym • charakteryzuje krajobraz wielkomiejski	• charakteryzuje warunki klimatyczne w poszczególnych pasach krajobrazowych • omawia najważniejsze walory przyrodnicze i kulturowe Polski • omawia wpływ warunków przyrodniczych na sposób zagospodarowania terenu na przykładach Wyżyny Lubelskiej i Śląskiej	• wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy pasami krajobrazowymi • wyjaśnia znaczenie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego • omawia przykłady negatywnego wpływu człowieka na środowisko	• przedstawia podstawowe zależności między elementami krajobrazów • dokonuje oceny krajobrazu najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu przestrzennego • opisuje życie mieszkańców wybranych krain geograficznych

KRAJOBRAZY ŚWIATA					
STREFY KLIMATYCZNE STREFY KRAJOBRAZOWE	- rozmieszczenie stref klimatycznych i krajobrazowych na świecie - klimatogram - cechy poszczególnych stref krajobrazowych	- wskazuje na mapie i omawia strefy klimatyczne świata - wskazuje na mapie i omawia strefy krajobrazowe na świecie - odczytuje informacje zawarte na klimogramach - przedstawia główne cechy krajobrazów świata - rozpoznaje krajobrazy świata na filmach i ilustracjach - rozpoznaje na filmach i ilustracjach różne gatunki zwierząt i roślin występujące w różnych strefach krajobrazowych	- wskazuje podobieństwa i różnice różnych stref krajobrazowych na świecie - wskazuje na zależność między życiem mieszkańców a warunkami przyrodniczymi występującymi w różnych strefach krajobrazowych	- porównuje klimatogramy w różnych strefach krajobrazowych - wykazuje zależność klimatem a strefą krajobrazową	identyfikuje współzależność między składnikami poznawanych krajobrazów i warunkami życia człowieka

Kryteria oceniania:

Stopień	Zakres wymagań
dopuszczający	około 75% wymagań koniecznych
dostateczny	prawie w pełni wymagania na stopień dopuszczający oraz około 75% wymagań podstawowych
dobry	prawie w pełni wymagania na stopień dostateczny oraz około 75% wymagań rozszerzających
bardzo dobry	prawie w pełni wymagania na stopień dobry oraz około 75% wymagań dopełniających
celujący	prawie w pełni wymagania na stopień bardzo dobry oraz wymagania dopełniające

Ocenie mogą podlegać:

- aktywność ucznia na lekcji,
- odpowiedzi ustne, w tym wskazywanie omawianych obszarów na mapie ściennej,
- ćwiczenia wykonane w zeszytach ćwiczeń,
- sprawdziany po zakończeniu omawiania działu lub większej partii materiału,
- zajęcia terenowe.

Nauczyciel może dowolnie dobierać formy sprawdzania wiedzy, w zależności od poziomu uczniów oraz własnych preferencji.

Część celów edukacyjnych można, a nawet powinno się zgodnie z podstawą programową realizować podczas zajęć terenowych. Dlatego jako jedną z form oceniania wskazano ocenę za pracę podczas zajęć terenowych. Może to być np. wykonanie notatek z zajęć przeprowadzonych w terenie lub wypełnienie karty pracy, udział w prowadzonych obserwacjach i wiele innych.

Tradycyjna metoda oceniania

Wybór metody oceniania należy w dużej mierze do nauczyciela i od danej szkoły. Można wybierać pomiędzy tradycyjnymi metodami oceniania w skali 1–6 w ciągu roku i wystawieniu na ich podstawie oceny rocznej. System ten wymaga od nauczyciela ustalenia hierarchii ważności ocen, tak aby ocena za sprawdzian, który wymagał opanowania większej ilości materiału, miała inną rangę niż ocena za zajęcia terenowe. Na początku każdego roku szkolnego nauczyciel zobowiązany jest przedstawić uczniom i jego rodzicom swój system oceniania. System ten powinien być zrozumiały dla odbiorcy oraz być zgodny z Wewnętrznym Systemem Oceniania.

Punktowy system oceniania

Alternatywą do tradycyjnego systemu oceniania jest system punktowy. Przez cały rok szkolny uczeń zdobywa punkty, a na ich podstawie nauczyciel wystawia oceny śródroczną i roczną w przyjętej skali 1–6.

Nauczyciel powinien z góry określić zasady zdobywania przez ucznia punktów i przedstawić je na początku każdego roku szkolnego. Można przyjąć na przykład, że z obowiązkowych aktywności uczeń może zdobyć w sumie maksymalnie 100 punktów w ciągu semestru. Należy przy tym uwzględnić, że punkty zdobyte za sprawdziany czy kartkówki będą stanowiły większość w ogólnej puli punktów, gdyż te formy sprawdzania wiedzy wymagają od ucznia najwięcej przygotowań. Nauczyciel powinien ustalić również, czy przyznaje punkty ujemne np. za brak przygotowania do lekcji. Do punktów, które uczeń mógł zdobyć, nie wlicza się punktów za aktywność, co sprawia, że nawet jeden punkt zdobyty w ten sposób poprawia końcowy wynik ucznia.

Przed wystawieniem oceny śródrocznej lub rocznej nauczyciel sumuje uzyskane przez ucznia punkty. Następnie oblicza, jaki procent możliwych do zdobycia punktów uzyskał dany uczeń. Zależność oceny semestralnej od procentu X otrzymanych punktów przedstawiona jest w poniższej tabeli.

Procent punktów	$0 < X < 35$	$35 \leq X < 50$	$50 \leq X < 65$	$65 \leq X < 80$	$80 \leq X < 95$	$95 \leq X$
Ocena	1	2	3	4	5	6

Ocena opisowa na koniec semestru

Nauczyciel może również wybrać ocenę opisową lub tzw. ocenę kształtującą. Wówczas powinien wszelkie aktywności ucznia opisywać w dzienniku z krótką informacją, co jest mocną stroną ucznia, oraz wskazywać obszary, nad którymi uczeń powinien jeszcze popracować. Ocena taka nie wywołuje u uczniów tak negatywnych reakcji jak ocena tradycyjna, ale wymaga od nauczyciela poświęcenia większej ilości czasu na rzetelne opisanie postępów swoich podopiecznych.